

ROLNIK

Nr. 20

DODATEK POŚWIĘCONY SPRAWOM ROLNICZYM ORGAN T.R.P.

Rok III

KOMUNIKATY T.R.P.

KOMUNIKAT NR. 158.

Kredyt zaliczkowy i rejestrowy w r. 1935/36

W roku gospodarczym 1935/36 położony został większy nacisk niż dotychczas na rozporządzenie kredytów zastawowych i zaliczkowych na produkty rolne. Miarą zwiększenia wagi, jaką przyłożono obecnie do tej formy kredytu rolniczego są zarządzenia i postanowienia zmieniające dotychczasowe warunki, na jakich rolnicy mogli korzystać z pożyczek pod zastaw zbożowy lub w formie zaliczek zbożowych.

Przedewszystkiem postanowiono znacznie obniżyć koszty kredytu. Przeprowadzono to nie tylko przez obniżenie stopy procentowej, ale i przez przerzucenie wszelkich kosztów dodatkowych na Skarb Państwa. W wyniku tego ustanowiono, iż rolnika może obciążyć jedynie stopa 3% w stosunku rocznym.

Jak wiadomo ogólne koszty przy kredycie rejestrowym rozkładają się w sposób następujący:

	województwa	
	zachodnie	inne
blankiety wekslowe	0,95%	0,95%
umowa notarialna	1,55%	0,22%
koszty banku Polskiego	5%	5%
koszty instytucji rozprawdzającej	1,75%	1,75%
koszty szacunku	0,95%	0,95%
Razem	10,16%	8,85%

Wynika z tego, że instytucja rozprawdzająca będzie musiała otrzymywać dopłatę 7,16% względnie 5,85% w stosunku rocznym. Zasada pokrycia tych kosztów przez Skarb Państwa pociąga za sobą jeszcze inne

ulatwienia dla rolników, a mianowicie, że opłaciwszy oprocentowanie w wysokości 3%, nie potrzebują już zajmować się formalnymi czynnościami, połączonymi z pokrywaniem ich, uzgadnianiem ich wysokości itp.

Przy kredytach zaliczkowych, wobec braku umowy notarialnej oraz szacunku, koszty rozkładają się w sposób nieco odmienny, jednakże nie są o wiele niższe, gdyż rozprawdzenie dokonuje się za pośrednictwem mniej sprawnego aparatu kredytowego, a zatem pochłaniającego większy procent na pokrycie własnych kosztów.

Następną zmianą w stosunku do lat ubiegłych jest *zwolnienie dłużników od obowiązku przedstawienia*, przy ubieganiu się o kredyt, *dowodu wypłacenia rat podatku gruntowego*. Jak wiadomo rozprawdzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o rejestrowym zastawie rolniczym wprowadziło w art. 10 przepis, iż przedmiot zastawu może podlegać zajęciu egzekucyjnemu (aresztowi, sekwestrowi), jedynie dla zaspokojenia wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu podatku gruntowego, majątkowego i przemysłowego. Istnienie tego przepisu zmuszało instytucję rozprawdzającą do żądania, aby rolnik przedstawił dowód, iż nie posiada takich zaległości, które mogą być powodem zajęcia zastawu. Obecnie Ministerstwo Skarbu poleci urzędowi Skarbowym, aby tego rodzaju należności nie były ściągane przez egzekucję produktów zastawionych. Decyzja ta umożliwi instytucji rozprawdzającej zrezygnowanie z żądania dotychczasowych dowodów.

Rozszerzono również w bieżącym roku przedmioty mogące podlegać zastawowi dla celów kredytowych, a

więc objęto nimi także i nasiona oleiste, a mianowicie: *rzepak, siemię lniane, siemię konopne; a również i grykę oraz rośliny strączkowe, jak groch, peluszkę, lubin i fasolę.*

Wysokość normy kredytu zastawowego w stosunku do wartości produktów zastawionych również podwyższono w bieżącym roku, jak to szczegółowo podajemy nieco niżej.

Pozatem postanowiono, iż w bieżącej kampanji, *kredyty udzielane* będą w ciągu całego okresu gospodarczego, a więc możliwe będzie uzyskanie pożyczki *namet w późniejszych miesiącach, chociażby w drugim półroczu*. W związku z tem nie ustalono sztywnych terminów płatności, a przewidziano tylko, iż dla kredytów zaciągniętych wcześniej, a więc np. w lipcu, sierpniu, wrześniu, terminy płatności zapadać mają od grudnia, nie później jednak jak do 30 czerwca 1936 r. Dla później udzielonych kredytów, terminy nie będą mogły zapadać wcześniej jak w 2 miesiące od daty udzielenia pożyczki i tu również *ostatecznym terminem* spłaty poszczególnych rat będzie *30 czerwiec 1936 r.*

W obydwóch wypadkach instytucji wierzycielskiej będzie przysługiwać prawo wcześniejszego ustalenia ostatecznego terminu płatności, lecz nie prędzej, jak na dzień 31 maja 1936.

Przewidziano również w wyjątkowych wypadkach możliwość częściowej lub całkowitej prolongaty poszczególnych rat, jednakże oprocentowanie w tych wypadkach zostanie podwyższone i wynosić będzie od prolongowanej kwoty 8% w stosunku rocznym.

Przechodzimy teraz do warunków szczegółowych odnoszących się specjalnie czy to do kredytu zaliczkowe-

go, czy też do rejestrowego. Zwrócić uwagę należy na następujące postanowienia: kredyt zaliczkowy uruchomiony został w wysokości 10 milionów złotych, co w stosunku do rozproszanej kwoty 2,5 milj. zł w ubiegłym roku gospodarczym odpowiada 4-ro krotnemu podwyższeniu. Kredyt zaliczkowy został uruchomiony już obecnie to jest w okresie przedżniwnym, gdyż chodzi głównie o to, aby drobni rolnicy mogli zaopatrzyć się w odpowiednie środki gotówkowe na pokrycie kosztów żniw i zobowiązań zapadających natychmiast po żniwach. Na pokrycie tych kosztów rolnicy dotychczas zaciągali pożyczki u kupców, lub sprzedawali zboże na pniu, co stawało się dla nich źródłem poważnych strat. Uruchomienie kredytu zaliczkowego już z początkiem lipca przyczynić się ma do zwalczania tych szkodliwych objawów.

Drobni rolnicy uzyskiwać mogą kredyty zaliczkowe w kasach Stefczyka, w gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych, w spółdzielniach kredytowych lub kasach komunalnych oszczędnościowych. Pod względem formalności, jakie wymagane są przy zaciąganiu tych pożyczek, żądać się będzie od rolników, aby podpisywali deklarację stwierdzającą, iż zaciągają pożyczki jako zaliczkę na poczet wyprodukowanego zboża, oraz weksel opiewający na globalną sumę pożyczki, z tem, że termin płatności tego weksla opiewa na dzień płatności ostatniej raty kredytu. W ten sposób uproszczone zostają do maximum dotychczasowe formalności, żądane przy udzielaniu i prolongowaniu kredytów zaliczkowych.

Jako normy wysokości zaliczki nie przyjmuje się naogół tutaj, jak przy kredycie rejestrowym procentu wartości giełdowej, lecz ustalono sztywne normy, a mianowicie: 7 zł od 100 kg żyta i owsa, 8 zł od 100 kg jęczmienia, 10 zł od 100 kg pszenicy, 20 zł od 100 kg siemienia lnianego, dla pozostałych oleistych oraz strączkowych i gryki przyjęto normę do 50% ceny rynkowej.

Jeżeli chodzi o kredyty rejestrowe, wysokość ich w bieżącym roku wynosić ma około 40 milionów złotych. Zauważyć należy, iż w roku ubiegłym rozproszano kredytu rejestrowego na sumę ca 25 milionów złotych.

Warunki uzyskania kredytu zbliżają się do dotychczasowych, z tem, jednakże, iż wobec pokrywania kosztów blankietów wekslowych i kosztów szacunkowych przez instytucję rozprawdzającą, rolnik po zgłoszeniu się o uzyskanie kredytu winien, przy załatwianiu formalności wstępnych, dostosować się jedynie do instrukcji instytucji rozprawdzającej. Choć zasa-

dniczo kredyt rejestrowy będzie mógł być udzielony tylko z chwilą gdy produkt nadający się pod zastaw zostanie zebrany, to jednak już *dziś rolnik może składać podanie do instytucji rozprawdzającej i przygotowywać wszystkie formalności*, tak aby z chwilą powstania stogów, pożyczka mogła być natychmiast wypłacona. Ze względu na to, że nasiona oleiste zaczynają się już pokazywać na rynkach, pożyczki pod ich zastaw będą *przyznawane od chwili obecnej*.

Wysokość norm kredytu zastawowego w stosunku do wartości produktów zastawionych ustalono w sposób następujący: przy zbożach zamiast dotychczasowej normy 50%, przyjęto 60% wartości zboża w snopie, oraz 70% zboża w ziarnie, zamiast dotychczasowych 60%, nasiona oleiste będą kredytowane w wysokości do 50% ich wartości, nasiona strączkowe i gryka do 30%.

Przy określaniu wartości obowiązują notowania giełdy zbożowo-towarowej w Warszawie, Poznaniu, Krakowie, Lwowie lub Lublinie, zaleźnie od tego, w jakiej miejscowości znajduje się zastaw.

Niezależnie od tych dwóch form kredytu zastawowego, wzorem lat ubiegłych, rozproszony zostaje przez Bank Związku Spółek Zarobkowych na terenie Małopolski tak zwany kredyt terminatkowy, na warunkach analogicznych do kredytu zaliczkowego.

Wreszcie należy zaznaczyć, iż zgodnie z żądaniami wysuwanymi przez rolnicze organizacje, opracowuje się obecnie system premji za przetrzymanie i składowanie zboża, która wypłacona zostanie tym rolnikom, którzy ko-

rzystać będą z kredytu zastawowego. Warunki tego premjowania zostaną w odpowiednim czasie zakomunikowane.

Wydaje się, iż w ten sposób skonstruowany kredyt zaliczkowy i rejestrowy przedstawiają dla rolników minimum niebezpieczeństw. Bezpośrednie zasilenie, w okresie późniejszym, gospodarstw rolnych kredytem w wysokości ca 50 milionów złotych, powinno przyczynić się do złagodzenia jakichkolwiek tendencji, mogących wpłynąć na zwiększenie podaży, a zarazem teoretycznie powinno zwiększyć bardzo poważnie ilość związanego zboża. Dlatego też *w interesie wszystkich rolników jest zapoznanie się z temi warunkami i lojalne wykorzystanie tych możliwości kredytowych*. Jeżeli chodzi wreszcie o przed sprzedaż zastawionych produktów, to jasnym jest, że rozproszanie kredytu zastawowego bez równoległego istotnego związania odpowiadających mu ilości zboża, nietylko mijaloby się z celem tego kredytu, lecz mogłoby narazić na poważne straty tych wszystkich, którzy uczciwie z tych kredytów korzystać pragną; należy zatem przypomnieć, iż wobec przepisów karnych ustawy o zastawie rolnym, niepozbywanie się produktów zastawionych przed okresami spłaty zaciągniętej pożyczki, leży przede wszystkim w interesie samego pożyczkobiorcy.

Po bliższe informacje mogą członkowie zwracać się do Sekretarjatu Tow. Rolniczego Powiatowego w Wąbrzeźnie, ul. Przemysłowa nr. 1.

(—) Klimek, wiceprezes TRP.

(—) Ewertowski, instruktor rolny

Zwalczanie zaraźliwych chorób zwierzęcych w świetle ustawy

Jedną z najważniejszych gałęzi naszego rolnictwa stanowi hodowla zwierząt. Ma ona ogromne znaczenie zarówno ze względu na podtrzymanie bytu szerokich warstw ludności wiejskiej, jak i wywóz zwierząt i produktów ich pochodzenia zagranicę. —

Największym wrogiem rolnika — hodowcy są choroby zwierząt a wśród tych, najdotkliwsze straty wyrządzają choroby zaraźliwe.

Państwo, zdając sobie dokładnie sprawę jak wielki majątek narodowy przedstawia zwierzostan w Polsce, a równocześnie pamiętając o nieobliczalnych wprost stratach spowodowanych przez zaraźliwe choroby zwierzęce, ujęło zwalczanie tych cho-

rob w przepisy ustawy dokładnie określające kompetencje i obowiązki władz państwowych, metody walki; nałożyło pewne obowiązki na właścicieli zwierząt wzamian za co przychodzi im z pomocą materialną, przez dostarczenie bezpłatnej pomocy lekarskiej, wypłatę odszkodowań i zapomóg za zwierzęta zabite i padłe na zaraźliwe choroby, — szczepienia, badania i t. p.

Ponieważ celowość i wynik zwalczania zaraz zwierzęcych uwarunkowany jest ściśle współdziałaniem właścicieli zwierząt z władzami państwowymi, do czego potrzebna jest tak znajomość istoty oraz objawów poszczególnych zaraźliwych chorób zwierzęcych jak i obowiązujących

przepisów ustawy, rozpoczynamy cykl popularnych artykułów, które obejmą całokształt spraw związanych z kwestją zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Konieczność podobnych artykułów stanie się bardziej jeszcze widoczna wówczas, gdy uprzytomnimy sobie, że samo zagadnienie jest tak trudne, tak urozmaicone, tyle kryje w sobie tajemnic, niespodzianek i nowości, że tylko powolne a dokładne rozumowanie, celowe i pełne zrozumienia postępowanie oparte na znajomości tematu warunkuje bezwzględna korzyść tak dla rolnictwa jak i Państwa.

W pierwszym artykule omówimy czego żąda ustawa od właściciela zwierząt w wypadku stwierdzenia lub podejrzenia zaraźliwej choroby zwierzęcej. Podstawę do zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych stanowi rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. VIII. 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych ogłoszone w Dzienniku ustaw nr. 77 pozycja 675.

Zrozumiałą jest rzeczą, że, aby czynniki państwowe mogły się zająć jakąś chorobą zwierzęcą, to muszą się wprawdzie dowiedzieć o jej istnieniu lub podejrzeniu. Dlatego punktem wyjściowym do zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych jest art. 20 wyżej przytoczonego rozporządzenia, który mówi:

„Właściciele zwierząt, jakoteż wszyscy, którzy z tytułu faktycznego posiadania lub używania zwierzęcia, albo z tytułu wykonywania urzędu lub zawodu mają styczność ze zwierzętami, są obowiązani zgłosić niezwłocznie do najbliższego Soltysa lub Wójta wzgl. Posterunku P. P. lub bezpośrednio do Starosty każdy wypadek zachorowania, jak również wystąpienia objawów, wzbudzających podejrzenie zachorowania na jedną z następujących chorób: a) księgosusz, b) zarazę płucną bydła rogatego, c) przyszczycę, d) wąglik, e) szelestnicę, f) zarazę dziczyzny i bydła rogatego, g) gruźlicę bydła rogatego w postaci otwartej (płuc, wymienia, macicy i jelit), h) nosaciznę zwierząt jednokopytowych, i) ospę owczą, j) zarazę stadniczą koni, k) otręt koni i bydła rogatego, l) świerzby zwierząt 1-kopyt, i owiec, m) wściekliznę, n) pomór i zarazę świń, o- różycę świń, p) cholewę drobiu i pomór kur, r) influenza koni, s) niedokrwistość zakaźna koni.

Osoby, które zwierzętami władają, winny równocześnie ze zgłoszeniem: a) zwierzęta chore i podejrzone o chorobę odosobnić od innych zwierząt, które mogłyby ulec danej zarazie, b) nie wyprowadzać takich zwierząt poza obręb swego gospodarstwa, c) zabronić dostępu do miejsca po-

staju takich zwierząt osobom postronnym, z wyjątkiem organów władzy i lekarzy weterynaryjnych, d) zwierzęta padłe i zabite przechować w miejscach odosobnionych z zachowaniem potrzebnej ostrożności, aż do przybycia powiatowego lekarza wet. Takie właśnie a nie inne postępowanie dyktowane jest istotą chorób zakaźnych, których czynnikiem wywołującym są zarazki będące natury roślinnej zwane bakteriami wzgl. zakaźnikami (stąd choroby zakaźne) a dostrzegalne tylko zapomocą silnie powiększających aparatów tak zwanych mikroskopów.

Zarazki te wniknąwszy do ciała zwierzęcego przez naturalne otwory organizmu jak nos, jama gębowa itp. lub przez rany wywołują chorobę uwydatniającą się nazewnątrż różnymi objawami, które nazywamy objawami chorobowymi (symptomatami).

Zależnie od rodzaju zarazki, który wtargnął do organizmu mamy różne objawy chorobowe — różne choroby.

Sam zarazek znajdując w organizmie zwierzęcia doskonale warunki rozwoju bardzo szybko się rozmnaża a następnie z wydalnikami i wydzielinami zwierzęcia chorego wydostaje się nazewnątrż. W tem właśnie tkwi ogromne niebezpieczeństwo tego rodzaju chorób, gdyż zwierzę chore wydzielając zakaźniki w ogromnej ilości zakaża niemi swoje otoczenie tak, że każda osoba lub przedmiot, który następnie zetknie się bądź ze zwierzęciem chorem lub jego otoczeniem zabiera na swem obuwii, odzieży itp. niezliczone ilości zarazków, które następnie dostarczy się w środowisko zwierząt zdrowych wywołują z kolei u tych chorobę. Na tem właśnie polega owa zaraźliwość — możność przenoszenia się z jednego zwierzęcia na drugie, co w efekcie daje chorobę w tym samym lub krótkim przeciągu czasu u dużej ilości zwierząt. Trzeba dodać, że zarazek po opuszczeniu organizmu zwierzęcia chorego nie ginie lecz żyje dalej i czeka tylko sposobności dostania się do organizmu zwierzęcego aby mógł się dalej bytować, — rozmnażać się, czego widowym znakiem jest choroba lub śmierć zwierzęcia.

Teraz dokładnie zdajemy sobie sprawę z celowości i konieczności stosowanie się do wyżej przytoczonych wymogów ustawy, która w ten sposób dąży do ujawnienia choroby i oddania jej w ręce fachowca t. j. państwowego lekarza weterynaryjnego, stara się izolować źródło choroby i nie dopuścić do rozprzestrzenienia się zarazki.

Im prędzej choroba zakaźna dojdzie do wiadomości władz państwo-

wych im szybciej i bardziej rzeczowo będzie potraktowana tem mniej za sobą pociągnie ofiar i w krótszym czasie zostanie opanowana i stłumiona.

Posterunek P. P., Wójt względnie Soltys jest obowiązany natychmiast powiadomić Starostę o otrzymanem zgłoszeniu zaraźliwej choroby zwierzęcej lub jej podejrzeniu, jak również o uprawnionych w inny sposób wypadkach chorób zaraźliwych.

Starosta, otrzymawszy zgłoszenie lub też dowiedziawszy się w jakikolwiek inny sposób o zaraźliwej chorobie zwierzęcej deleguje państwowego lekarza weterynaryjnego celem zbadania stanu rzeczy na miejscu.

Państwowy lekarz weterynaryjny udaje się na miejsce choroby, gdzie po zbadaniu zwierząt i przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń co do rodzaju choroby, stopnia jej rozszerzenia i niebezpieczeństwa oraz przyczyny ustala czy i która z zaraźliwych chorób zwierzęcych została stwierdzona wzgl. czy uzasadnione jest jej podejrzenie, jak również ustala okoliczności i fakty, mające znaczenie dla przyznania odszkodowania lub zapomogi właścicielowi zwierzęcia.

Zależnie od rodzaju stwierdzonej choroby państwowy lekarz weterynaryjny zarządza niezbędne środki mające na celu umiejscowienie choroby, poucza właściciela zwierząt o sposobach zapobiegania i zwalczania choroby, zwraca uwagę na stopień zaraźliwości i możność przenoszenia się danej choroby na ludzi.

O wydanych zarządzeniach powiatowy lekarz weterynaryjny zawiadamia na piśmie miejscową władzę gminną wzgl. posterunek policji który podaje te zarządzenia do wiadomości osób zainteresowanych i dopilnuje ich wykonania.

Stosownie do stwierdzonej choroby mają być zastosowane następujące środki mające na celu zapobiegnięcie rozszerzeniu się choroby jak i jej zwalczenie.

- odosobnienie zwierząt chorych podejranych i wrażliwych na daną chorobę,
- ograniczenie obrotu takimi zwierzętami jak i określenie sposobu używania zwierząt chorych i podejranych lub surowców i produktów ich pochodzenia,
- ograniczenie obrotu przedmiotami mogącymi być rozsadnikami choroby,
- zakaz odbywania targów i jarmarków w miejscowościach

zapowietrzonych lub wykluczenie doprowadzania nań pewnych gatunków zwierząt,

- e) badanie przez lekarzy wet. zwierząt chorych lub podejrzanych z zastosowaniem szczepień rozpoznawczych,
- f) pobieranie próbek narządów, krwi i t. p.
- g) szczepienie zwierząt tak w celach leczniczych jak i ochronnych,
- h) zabijanie zwierząt chorych i wrażliwych na daną chorobę,
- i) oczyszczanie i odkażanie niszczenie i usuwanie w sposób wykluczający niebezpieczeństwo zarazy zwłok zwierzęcych,
- k) oczyszczanie i odkażanie stajen, stanowisk, dróg, pastwisk, używanych przez zwierzęta chore lub podejrzane,
- l) zakaz wspólnego używania wodopojów, miejsc pławienia i t. d.

Wszystkie te ograniczenia wynikają z istoty chorób zakaźnych i mają na celu zniszczenie źródła choroby — zakaźników i niedopuszczenie do ich rozprzestrzeniania się w terenie. Zrozumiałem jest, że jak nie będzie zakaźników — bakterji chorobotwórczych to nie będzie chorób zaraźliwych. Dlatego dążeniem tak władz jak i właścicieli zwierząt winno być zniszczenie zarazków lub utrudnienie lub uniemożliwienie im bytowania. Prowadzi do tego bezwzględne zastosowanie się do wydanych zarządzeń a przede wszystkim oczyszczenie i odkażenie czyli dezynfekcja, która winna być jaknajdokładniej i najracjonalniej przeprowadzona.

Ponieważ jest to zabieg trudny którego należyte i celowe przeprowadzenie uwarunkowane jest z jednej strony znajomością biologii samego zarazka zaś z drugiej strony własnościami bakterjobójczymi najczęściej używanych środków odkażających, przeto zagadnieniu temu poświęćmy jeden z następnych artykułów.

Właścicielowi zwierzęcia, który w ustawowym terminie zgłosił chorobę a następnie wykonał wszystkie zarządzenia ochronne wydane w tym przedmiocie przez władze państwowe przysługuje ze strony Skarbu

Przez odszkodowanie rozumiemy wypłatę kwoty lub jej części stanowiącą wartość szacunkową zwierzęcia które zostało zabite na zarządzenie władz państwowych względnie padło wskutek zabiegów szczepie-

nia, trzebienia i t. p. zarządzonych przez władze.

Zapomoga jest to ustawowo określona część wartości szacunkowej zwierzęcia które padło na jedną z zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Odszkodowanie wynosi pełną wartość szacunkową zwierzęcia:

a) za zwierzęta zabite na zarządzenie władzy, jeżeli na podstawie wyniku sekcji stwierdzono, że są wolne od zarazy z powodu której wypłaca się odszkodowanie,

b) za zwierzęta zabite z powodu księgosuszu i pryszczycy;

c) za zwierzęta padłe wskutek zabiegów zarządzonych przez władze n. p. szczepienie, trzebienie i t. p.

Za zwierzęta zabite na zarządzenie władzy odszkodowanie wynosi:

a) cztery piąte wartości szacunkowej, gdy zwierzęta były dotknięte zarazą płucną, otwartą gruźlicą i zarazą składniczą,

b) trzy czwarte wartości szacunkowej, gdy zwierzęta były dotknięte nosacizną, wścieklizną, pomorem i zarazą świń, cholera drobiu i pomorem kur.

Zapomogi wypłaca się za zwierzęta co do których urzędowo stwierdzono, że padły na księgosusz, zarazę płucną, pryszczycę bydła rogatego, za wyjątkiem cieląt do 3 miesięcy nosacizną, zarazę stadniczą, wściekliznę z zwierząt jednokopytowych, bydła rogatego, świń, owiec, kóz oraz na pomór i zarazę świń z wyjątkiem osesków o ile śmierć zwierzęcia nastąpiła po uczynieniu zadość obowiązkowi zgłoszenia, jak również za zwierzęta jednokopytowe, bydło rogate, owcy i kozy, u których po śmierci stwierdzono urzędowo wąglik, szelestnicę, lub zarazę dziczyzny i bydła rogatego.

Ostatnie postanowienie umożliwia również wypłatę zapomogi za zwierzęta które padły na jedną z tych trzech wymienionych chorób, chociażby posiadacz z powodu ostrego przebiegu choroby i nagłej śmierci zwierzęcia nie mógł spełnić obowiązku zgłoszenia. Zapomoga wynosi trzy czwarte wartości szacunkowej zwierzęcia padłego na księgosusz, zarazę płucną, pryszczycę połowę wartości szacunkowej zwierzęcia padłego, na wściekliznę, wąglik, szelestnicę, zarazę dziczyzny i bydła rogatego. Za pomór i zarazę świń oraz zarazę stadniczą zapomoga wynosi jedną trzecią wartości szacunkowej zwierzęcia.

Odszkodowanie lub zapomoga za zwierzęta zabite lub padłe nie należy się w wypadkach następujących: a) jeżeli posiadacz, nabywając zwie-

rzęta, wiedział, że są dotknięte chorobą zaraźliwą lub podejrzane,

b) za psy i koty zabite na zarządzenie władz,

c) za zwierzęta spędzone do rzeźni i na targowiska rzeźne,

d) w razie niespełnienia w ciągu 24 godzin obowiązku zgłoszenia wybuchu zarazy lub jej podejrzenia lub też zaniedbania obowiązku odosobnienia zwierząt chorych i podejrzanych, niewyprowadzania takich zwierząt poza obręb zagrody, przechowania zwłok zwierzęcych i t. p.,

e) W razie niezastosowania się do wydanych zarządzeń przez państwowego lekarza weterynaryjnego.

Posiadaczom zwierząt, którzy ściśle stosowaniem się do zarządzeń władz przyczynili się do rychłego stłumienia zarazy i ponieśli przytem dotkliwie straty gospodarcze, a w myśl przepisów ustawy nie mają tytułu do odszkodowania lub zapomogi, Minister Rolnictwa może według swego uznania przyznać stosowną nagrodę.

Wartość szacunkowa zwierzęcia stanowi kwota na jaką oszacuje zwierzę państwowy lekarz weterynaryjny, wzgl. średnia z trzech kwot oszacowania przez trzech ocenicieli, a mianowicie dwóch biegłych i państwowego lekarza wet.

Nadmienić należy, że odszkodowanie lub zapomoga wypłaca się właścicielowi zwierzęcia i nie podlega zajęciu na pokrycie należności publicznych albo prywatnych.

RADY PRAKTYCZNE

Konserwowanie jaj możliwe jest przy zastosowaniu jednego ze sposobów:

1) Na dno skrzyni nasypać suchej soli, potem ułożyć warstwę jaj czystych i zdrowych, na wierzch znowu dać warstwę soli. Nie umieszczać w piwnicy, lecz w suchym miejscu, najlepiej od strony północnej lub wschodniej. Tak przechowywane mogą być używane nawet do gotowania na miękko.

2) W wodzie wapiennej lub szkłe wodnem w naczyniach gliniastych kłaść wąskim końcem do dołu. Mogą stać nawet parę miesięcy, do użytku tylko nie na miękko i nie do jajecznicy.

3) Obwinąć każde jajko w gazetę i włożyć do kosza w spiżarni o otwartych oknach.